

T1. Güneş, F., Kapıkıran, Ş., Susar-Kırmızı, F. İşçi, C., Akkaya, N., Aktay, S., Sidekli, S., Çetin-Altıntaş, E., Sulak, S.E., Kemiksiz, Ö., Bağcı-Ayrancı, B., Süğümlü, Ü., Karadağ, R., Yurdakal, İ.H., Altuğ, A. (2021). *Dijital Dönüşümde Türkçe Öğretimi*. Ankara: Anı

Neslihan YÜCELŞEN¹

Dijitalleşme, son yıllarda tüm çalışma alanları için ortak bir araştırma konusu olmuştur. Dünyadaki tüm değişimlerden doğrudan etkilenen eğitim de bilgi teknolojisi ve iletişimle birlikte bu alanların başında gelmektedir.

Dijital yerliler olarak ifade edilen, bilgisayar ve internet kullanımının yaygın olduğu zaman içinde doğmuş ve büyümüş yeni neslin eğitimle ilgili gereksinimleri önceki nesillerden farklıdır. Bu yüzden eğitimde dijitalleşme sürecine ayak uydurma konusunda üretilen yayınların sayısı her geçen gün artmaktadır. Temel dil becerilerinin dijital ortamlarda kazandırılması, uzaktan eğitim, yapay zekâ, yeni nesil öğrenen profilleri gibi çeşitli konulara odaklanan *Dijital Dönüşümde Türkçe Öğretimi* de bu yayınlardan biridir.

Kitap, editörlüğünü Fatma Susar Kırmızı'nın üstlendiği çok yazarlı bir kaynaktır. 11 bölümden

oluşan kitabın bölümleri sırasıyla Firdevs Güneş, Şahin Kapıkıran, Fatma Susar Kırmızı ve Cenan İşçi, Nevin Akkaya, Sayım Aktay, Sabri Sidekli ve Esra Çetin Altıntaş, Süleyman Erkam Sulak ve Ömer Kemiksiz, Bilge Bağcı Ayrancı ve Üzeyir Süğümlü, Ruhan Karadağ, İbrahim Halil Yurdakal ve Ahmet Altuğ tarafından yazılmıştır.

Dijital Dönüşümde Dijital Okuryazarlık başlıklı ilk bölümde dijitalleşmenin eğitime etkileri tartışılmış, 21.yüzyıl becerileri ve Avrupa Birliğince sıralanan Hayat Boyu Öğrenme için Anahtar Beceriler içinde dil becerileri ve dijitalleşmenin konumundan söz edilmiştir. Dijital okuryazarlık kavramı, “dijital” ve “okuryazarlık” kavramları ayrı ayrı tartışılarak tanımlanmaya çalışılmıştır. Bölüm yazarının vardığı noktada yalnızca çevrim içi okumanın dijital okuryazarlığı karşılamadığı; dijital araçlar kullanarak bilgiye ulaşmanın, bilgiyi anlamının, değerlendirmenin, yeni bilgi üretmenin ve dijital ortamda paylaşmanın da tanımın içinde olduğu anlaşılabilmektedir.

İlk bölümün ilerleyen kısımlarında dijital okuryazarlığın temel özelliklerinin, bileşenlerinin, boyutlarının, ana ilkelerinin ve temel becerilerinin sınırları çizilmiştir. Dijital okuryazarlığın doğru anlaşılması ve eğitim öğretim içinde kullanılması için öne sürülen yaklaşımlar ile ülkemizdeki uygulamalar aktarılarak bölüm sonlandırılmıştır. Ülkemizde eğitim alanında dünyadaki gelişmelerin

¹ Dr., İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Türkçe Eğitimi ABD (İstanbul, Türkiye), neslihan.yucelsen@medeniyet.edu.tr, ORCID ID: 0000-0002-1914-662X [Tanıtma, kayıt tarihi: 01.04.2022-kabul tarihi: 20.05.2022; Doi Number :http://dx.doi.org/10.53688/re.13]

T1. Güneş, F., Kapıkıran, Ş., Susar-Kırmızı, F. İşçi, C., Akkaya, N., Aktay, S., Sidekli, S., Çetin-Altıntaş, E., Sulak, S.E., Kemiksiz, Ö., Bağcı-Ayrancı, B., Süğümlü, Ü., Karadağ, R., Yurdakal, İ.H., Altuğ, A. (2021). *Dijital Dönüşümde Türkçe Öğretimi*. Ankara: Anı / N. Yücelşen

takip edilmeye çalışıldığı ve dijital okuryazarlığın öğretim programlarındaki temel beceriler arasında yer aldığı bu bölümden çıkarılabilecek bir sonuçtur.

Kitabın ikinci bölümü *Z Kuşağı ve Eğitimde Dijital Dönüşüm* başlığını taşımaktadır. Bu bölümde önce 20. yüzyılın başından günümüze değin geçen sürede dünyaya gelmiş insanların doğum tarihleri temel alınarak adlandırılan kuşakların özelliklerine değinilmiştir. Son kuşak olan Z kuşağının teknoloji ve sosyal medyayla kurduğu sıkı bağ tartışıldıktan sonra Covid-19 salgınının eğitim üzerindeki etkileri üzerinde durulmuştur. Dijitalleşen eğitimin bilgiyi kısa sürede alma eğilimi gösteren Z kuşağı için oldukça uygun olduğu, bununla birlikte onların öğretmenleri olan X kuşağının geleneksel eğitim anlayışını değiştirmek zorunda kalışının zorlayıcı olduğu aktarılmıştır. Bölüm yazarının alanyazından derlediği bilgilere göre Z kuşağının öğrenme biçiminin önceki kuşaklardan farklı olmasının nedeni beyin yapılarındaki farklılıktır. Görsel öğrenme açısından çok gelişmiş olan beyinleri işitsel öğrenmeyi tercih etmemekte ve göreyerek öğrenmeyi yeğlemektedir. Bölümün ilerleyen kısımlarında ters yüz öğrenme modeli, eğitimde sosyal medya kullanımı, Türkçe öğretiminde dijital teknoloji kullanımı gibi konularda bilgi verilmiştir.

Kitabın üçüncü bölümü *Covid-19 Salgınının Türkçe Dersinde Dijital Dönüşüme Etkisi*'dir. Bölümün ilk sayfalarında Covid-19 salgının ortaya çıkışı ve eğitimin aksamasına neden oluşu üzerinde durulmuştur. Ardından yeni bir kavram olmamakla birlikte salgın krizi sırasında ön plana çıkan uzaktan eğitimin tarihi, farklı ülkelerdeki değişim süreciyle birlikte anlatılmıştır. Kavram olarak kullanımının 1892'de başladığı, Türkiye'de ilk olarak 1927 senesinde bir fikir olarak tartışılrsa da 1956'ya dek uzaktan eğitim uygulaması olmadığı bu bölümde verilen bilgiler arasındadır.

Türkçe Eğitiminde Yapay Zekâ'da yapay zekâ kavramının tarihçesi ve eğitimde kullanımı üzerinde durulmuştur. Yapay zekânın öğrenci kayıtlanma sürecinden ölçme değerlendirmeye kadar eğitimin hemen her basamağında kullanılabileceğinin altı çizilmiştir. Bölümde Türkçe eğitimi ile yapay zekâ arasındaki ilişki daha çok dil işleme ve çeviri programları üzerinde durularak kurulmuştur. Salgın sürecinde ilk ve ortaöğretim kademelerinde kullanımı en üst noktaya ulaşan Eğitim Bilişim Ağı da bölümde üzerinde durulan konular arasındadır.

Türkçe Öğretiminde Dijital Teknoloji Kullanımı, kitabın beşinci bölümüdür. Bu bölümde öğretmenlerin sahip olması gereken pedagojik teknolojik alan bilgisi üzerinde durulduktan sonra Türkçe eğitiminde kullanılabilecek web 2.0 araçları örneklendirilmiştir. Seçilen araçlar, ödev sistemi, video platformu, dijital pano, dijital değerlendirme gibi başlıklar altında tanıtılmış ve kullanım amaçları açıklanmıştır.

Kitabın bir sonraki bölümü olan *Dijital Ortamda Zihinsel Sözlüğün Geliştirilmesi*, dil ve beyin ilişkisi hakkında yapılan araştırmalarda ulaşılan kelime öğretimiyle ilgili verilerin aktarımıyla başlamaktadır. Ardından kelime hazinesi geliştirme yöntem ve teknikleri sıralanmıştır. Bölümün ilerleyen kısımlarında kelime öğretimini destekleyen internet sayfaları ve uygulamalardan örnekler verilmiştir.

Yeni neslin doğumuyla kendini içinde bulduğu teknolojik dünya, doğallıkla, okul çağına gelene dek tanıştığı akıllı cihazların da etkisiyle geleneksel anlamda okuma, yazma, dinleme ve konuşmanın ötesinde eğilimler göstermesinin yolunu açmıştır. Bu durum temel alınarak kitabın sonraki dört bölümünde dil becerilerinin dijital ortamda kazandırılması ve geliştirilmesi üzerinde durulmuştur.

Kalem kâğıt yerine bilgisayar kullanarak yazı üretme olarak tanımlanabilecek dijital yazmanın türleri ve dijital ortamların tanıtıldığı altıncı bölümde yazma edimi bir süreç olarak ele alınmış ve öncesi, sırası ve

T1. Güneş, F., Kapıkıran, Ş., Susar-Kırmızı, F. İşçi, C., Akkaya, N., Aktay, S., Sidekli, S., Çetin-Altıntaş, E., Sulak, S.E., Kemiksiz, Ö., Bağcı-Ayrancı, B., Süğümlü, Ü., Karadağ, R., Yurdakal, İ.H., Altuğ, A. (2021). *Dijital Dönüşümde Türkçe Öğretimi*. Ankara: Anı / N. Yücelşen

sonrasında kullanılabilir dijital uygulamalar örneklendirilmiştir. Sonraki bölüm olan *Dijital Okuma*'da değişen yazma alışkanlıklarının okuma üzerinde de etkili olduğu vurgulanmıştır. Okuma kavramının geçirdiği dönüşüm kitabın dönüşüm süreciyle bağ kurularak ele alınmış, el yazması kitaptan e-kitaba uzanan zaman, yaşanan önemli gelişmelere değinilerek aktarılmıştır. Bölümün ilerleyen kısımlarında dijital okumanın ilişkili olduğu okuryazarlık türleri sıralanmıştır. Çoklu okuryazarlık, bilişim okuryazarlığı, medya okuryazarlığı bunlardan birkaçıdır. Bu bölümde Türkçe alanyazında dijital okuma konulu çalışmalardan da söz edilmiş, Türkçe Dersi Öğretim Programında dijital okumaya 3.sınıf itibarıyla her sınıf kademesinde yer verildiği aktarılmıştır.

Dinleme Becerilerinin Geliştirilmesinde Dijital Ortam ve Araçlar, kitabın dokuzuncu bölümüdür. Bölümde dinleme eğitiminde kullanılabilir ortam ve araçlar tanıtılmıştır. Radyo, podcast yayınları, kasetçalar ve ses bantları, videolar, CD-rom ve DVD-romlar, dijital öyküler ve elektronik kitaplar ayrı ayrı başlıklandırılmış ve eğitimde kullanımları örneklendirilmiştir. Bölüm, dijital metinleri dinlemede öğrenci ve öğretmen rollerinin tartışılmasıyla sonlandırılmıştır.

Dijital Konuşma, kitabın en ayrıntılı ve hacimli bölümüdür. Konuşma eğitiminden söz edilmeden önce çağın eğitim anlayışından, bu çağda hedeflenen öğrenen profiline, Z kuşağının özelliklerinden, eğitimde dijital dönüşümün gerekliliğinden ve bu dönüşümün gerçekleşmesinin bağlı olduğu değişkenlerden bahsedilmiştir. Dijital konuşmanın fiziksel, zihinsel ve araçsal unsurları açıklamalı olarak sıralanmıştır. Bölümün son kısımlarında dijital konuşmanın zaman, mekân, hız, maliyet gibi açılardan yararları olmasına karşın altyapı eksikliği, güvenlik sorunu, jest ve mimikler ile beden dilini yeteri kadar kullanamama gibi sınırlılıkları da olabileceği belirtilmiştir. Bölüm, dijital konuşma araçlarının tanıtılmasının ardından sonlandırılmıştır.

Kitabın son bölümü *Dijital Öyküleme*'dir. Dijital öykü oluşturmanın son yıllarda Türkçe eğitimi alanında yapılan teknoloji konulu çalışmalar içinde ilk sırada yer aldığını söylemek yanlış olmayacaktır. Bölümde önce geleneksel öykü tanımlanmış, sonra dijital öyküleme ile ilgili kuramsal bilgilere yer verilmiştir. Bölümdeki en ilgi çekici kısım dijital öykü oluşturma araçlarının tanıtıldığı başlıktır. Bu başlık altında eğitim alanında sıklıkla kullanılan PowerPoint, Prezi gibi uygulamaların yanında PowToon, Story Jumper gibi siteler de tanıtılmıştır.

İncelenen kitap, içinde bulunduğumuz çağın öğrenme ihtiyaçları göz önünde bulundurularak hazırlanmış olması ve içinde dijital eğitimle ilgili uygulama önerilerinin yer alması yönleriyle hem öğretmen yetiştirmeye hem de Türkçe eğitimi literatürüne katkı sağlayan bir kaynaktır. Temel dil becerilerini konu alan lisans ve lisansüstü derslerinin içeriklerini zenginleştirmek amacıyla kitaptan faydalanılabilir ve öğrencilere sunulacak okuma listelerinde kitaba yer verilebilir.

Kaynak

Güneş, F., Kapıkıran, Ş., Susar-Kırmızı, F. İşçi, C., Akkaya, N., Aktay, S., Sidekli, S., Çetin-Altıntaş, E., Sulak, S.E., Kemiksiz, Ö., Bağcı-Ayrancı, B., Süğümlü, Ü., Karadağ, R., Yurdakal, İ.H., Altuğ, A. (2021). *Eğitimde Dijital Dönüşüm*. Ankara: Anı.

Adres
Rumeli Eğitim Araştırmaları Dergisi
İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi, Türkçe
ve Sosyal Bilimler Bölümü, Türkçe Eğitimi ABD
Cevizli, Kartal - İSTANBUL / TÜRKİYE 34865
e-posta: editor@rumelide.com
tel: +90 505 7958124, +90 216 773 0 616

Address
Rumeli Journal of Education Studies
İstanbul Medeniyet University, Faculty of Education Sciences, Dep. of
Turkish and Social Sciences Education, Turkish Education Program
Cevizli, Kartal - İSTANBUL / TÜRKİYE 34865
e-mail: editor@rumelide.com,
phone: +90 505 7958124, +90 216 773 0 616